

Національна академія наук України
Міністерство економіки України
Інститут регіональних досліджень НАН України
Інститут економіки промисловості НАН України
Українська асоціація регіональних наук

2007
№ 4(46)

ISSN 1562-0905

Р е г і о н а л ь н а **Е К О Н О М І К А**

НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Заснований у листопаді 1996 року
Виходить щоквартально

Зміст

<i>Вовканич С.Й., Семів Л.К.</i> Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєвомісткій економіці: концептуалізація понять	7
<i>Масловська Л.Ц.</i> Синергічний підхід у становленні регіонального менеджменту	19
<i>Науменко С.В.</i> Стратегія забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України за умов інтеграції до Європейського Союзу	26
Реформування економіки: регіональні аспекти	
<i>Дейнека О.І.</i> Інструменти маркетингу регіону (класифікація та використання в Україні)	34
<i>Ісакова Н.Б., Грига В.Ю., Красовська О.В., Вельтер Ф., Смоллбоун Д.</i> Внесок транскордонного співробітництва домогосподарств у зростання кількості новостворених малих підприємств у Західній Україні	41
<i>Благодир Л.М.</i> Забезпечення експортної орієнтації підприємств олійно-жирового комплексу України	52
<i>Комарницький І.М., Питуляк Н.С.</i> Теоретичне обґрунтування організації логістики на підприємствах	61
Соціальна політика	
<i>Бойченко Е.Б.</i> До питання визначення та обґрунтування ознак форм трудової мобільності	69
<i>Люткевич В.Б.</i> Організаційні умови та методика досліджень проблеми створення освітніх округів	79
<i>Данилюк М.О., Мельничук В.М., Мельничук І.В.</i> Про умови створення та функціонування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків	86
<i>Пернацька О.О.</i> Обґрунтування індексу соціально-економічного розвитку культурної сфери районів АР Крим	93
Проблеми агропромислового комплексу	
<i>Ключник А.В.</i> Роль обслуговуючих кооперативів в ефективному розвитку аграрного підприємництва Миколаївської області	100

Регіональні проблеми природокористування

<i>Черчик Л.М.</i> Методичні підходи до визначення оптимальних режимів використання природних рекреаційних ресурсів	107
<i>Врублевська О.В.</i> Класифікація методів економічного оцінювання еколого-соціальних функцій лісових екосистем	118

Фінанси і банківська справа

<i>Могильницька М.П.</i> Аналіз та оцінка ресурсної бази банків України	127
<i>Савлук С.М.</i> Регіональний аспект грошово-кредитної політики	134
<i>Колодій О.А.</i> Вдосконалення корпоративного управління банку як елемента державного регулювання	140
<i>Бербека В.С.</i> Банківське фінансування інноваційного підприємництва в Україні	146
<i>Пишк Б.І.</i> Посилення державного впливу на процеси банківського інвестиційного кредитування в Україні	154
<i>Лапіншко М.Л., Табачук Г.П.</i> Проблеми інформаційної відкритості банківської звітності	162
<i>Богомаз Г.О.</i> Інституційні засади функціонування сучасного валютного ринку	169
<i>Лапіншко З.Я.</i> Розвиток інституту фінансового посередництва як елемент становлення регіонального ринку цінних паперів в Україні	177

Зарубіжний досвід

<i>Шульський М.Г.</i> Особливості розвитку АПК Республіки Білорусь	182
<i>Федан Р., Малісевич Е.</i> Цілі і функції просторового планування в умовах адміністративно-територіального устрою Польщі	187

Наукові повідомлення

<i>Босак І.П., Палига Є.М.</i> Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект	193
<i>Нефедова О.Г.</i> Прикладний аспект оцінки конкурентоспроможності підприємств	196
<i>Яремко І.Й.</i> Оцінка бізнесу як основа вартісної концепції управління підприємством	202
<i>Дурицька Г.В.</i> Проблеми комплексної оцінки зовнішньоекономічної діяльності підприємств	209
<i>Усач Б.Ф.</i> Проблеми розвитку аудиту в Україні	217
<i>Бардиш Г.О.</i> Трансформація української економіки: стан і перспективи розвитку	223

Інформація

<i>Демченко В.В.</i> Нові підходи до організації просторового планування на внутріобласному рівні	232
---	-----

Рецензії

<i>Кононов І.Ф.</i> Внутрідержавна інтеграція України: актуальні завдання для наукових пошуків та практичних кроків	235
<i>Мокій А.Г.</i> Роль інвестицій в забезпеченні розвитку регіонів	239
<i>Козоріз М.А.</i> Глобальні напрями розвитку економіки України у XXI столітті	241
<i>Кузьмін О.Є.</i> Проблеми розвитку регіональної економіки шляхом підвищення ефективності діяльності малих і середніх підприємств	244
<i>Баланюк І.Ф.</i> Екологічна політика в системі розвитку АПК	245
<i>Федорищева А.М.</i> До розробки методологічних положень з оцінки ефективності інновацій та безпеки виробництва	247
<i>Кульчицький Б.В.</i> Формування конкурентних систем у сфері торгівлі	251
Автори номера	253

Зміст за 2007 рік	
-------------------------	--

Национальная академия наук Украины
Министерство экономики Украины
Институт региональных исследований НАН Украины
Институт экономики промышленности НАН Украины
Украинская ассоциация региональных наук

2007
№ 4(46)

ISSN 1562-0905

Региональная ЭКОНОМИКА

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

Основан в ноябре 1996 года
Выходит ежеквартально

Содержание

<i>Вовканыч С.И., Семив Л.К.</i> Теоретико-методологические основы исследований человеческого и интеллектуального капитала в знаниевой экономике: концептуализация понятий	7
<i>Масловская Л.Ц.</i> Синергический подход в становлении регионального менеджмента ..	19
<i>Науменко С.В.</i> Стратегия обеспечения внешнеэкономической безопасности Украины при условии интеграции в Европейский Союз	26
Реформирование экономики: региональные аспекты	
<i>Дейнека Е.И.</i> Инструменты маркетинга региона (классификация и использование в Украине)	34
<i>Исакова Н.Б., Грига В.Ю., Красовская О.В., Вельтер Ф., Смоллоун Д.</i> Вклад трансграничного сотрудничества домохозяйств в увеличение количества новосозданных малых предприятий в Западной Украине	41
<i>Благодыр Л.Н.</i> Обеспечение экспортной ориентации предприятий масложирового комплекса Украины	52
<i>Комарницкий И.М., Питуляк Н.С.</i> Теоретическое обоснование организации логистики на предприятиях	61
Социальная политика	
<i>Бойченко Э.Б.</i> К вопросу определения и обоснования признаков форм трудовой мобильности	69
<i>Люткевич В.Б.</i> Организационные условия и методика исследований проблемы создания образовательных округов	79
<i>Данилюк Н.А., Мельничук В.Н., Мельничук И.В.</i> Об условиях создания и функционирования объединений совладельцев многоквартирных домов	86
<i>Пернацкая О.О.</i> Обоснование индекса социально-экономического развития культурной сферы районов АР Крым	93
Проблемы агропромышленного комплекса	
<i>Ключник А.В.</i> Роль обслуживающих кооперативов в эффективном развитии аграрного предпринимательства Николаевской области	100

Региональные проблемы природопользования

- Черчик Л.Н.* Методические подходы к определению оптимальных режимов использования природных рекреационных ресурсов 107
- Врублевская Е.В.* Классификация методов экономического оценивания эколого-социальных функций лесных экосистем 118

Финансы и банковское дело

- Могильницкая М.П.* Анализ и оценка ресурсной базы банков Украины 127
- Савлук С.М.* Региональный аспект денежно-кредитной политики 134
- Колодий Е.А.* Усовершенствование корпоративного управления банка как элемента государственного регулирования 140
- Бербека В.Е.* Банковское финансирование инновационного предпринимательства в Украине 146
- Пишк Б.И.* Усиление государственного влияния на процессы банковского инвестиционного кредитования в Украине 154
- Лапишко М.Л., Табачук Г.П.* Проблемы информационной открытости банковской отчетности 162
- Богомаз Г.А.* Институционные основы функционирования современного валютного рынка 169
- Лапишко З.Я.* Развитие института финансового посредничества как элемент становления регионального рынка ценных бумаг в Украине 177

Зарубежный опыт

- Шульский Н.Г.* Особенности развития АПК Республики Беларусь 182
- Федан Р., Малисевич Э.* Цели и функции пространственного планирования в условиях административно-территориального устройства Польши 187

Научные сообщения

- Босак И.П., Палига Е.Н.* Информационное обеспечение управления предприятием: экономический аспект 193
- Нефедова А.Г.* Прикладной аспект оценки конкурентоспособности предприятий 196
- Яремко И.И.* Оценка бизнеса как основа стоимостной концепции управления предприятием 202
- Дурицкая Г.В.* Проблемы комплексной оценки внешнеэкономической деятельности предприятий 209
- Усач Б.Ф.* Проблемы развития аудита в Украине 217
- Бардыш Г.А.* Трансформация украинской экономики: состояние и перспективы развития 223

Информация

- Демченко В.В.* Новые подходы к организации пространственного планирования на внутриобластном уровне 232

Рецензии

- Кононов И.Ф.* Внутригосударственная интеграция Украины: актуальные задачи для научных поисков и практических шагов 235
- Мокий А.И.* Роль инвестиций в обеспечении развития регионов 239
- Козориз М.А.* Глобальные направления развития экономики Украины в XXI веке 241
- Кузьмин О.Е.* Проблемы развития региональной экономики путем повышения эффективности деятельности малых и средних предприятий 244
- Баланюк И.Ф.* Экологическая политика в системе развития АПК 245
- Федорищева А.Н.* К разработке методологических положений по оценке эффективности инноваций и безопасности производства 247
- Кульчицкий Б.В.* Формирование конкурентных систем в сфере торговли 251
- Авторы номера 253
- Содержание за 2007 г. 256

National Academy of Sciences of Ukraine
Ministry of Economy of Ukraine
Institute of Regional Research NAS of Ukraine
Institute of Industrial Economy NAS of Ukraine
Ukrainian Association of Regional Sciences

ISSN 1562-0905

2007
№ 4(46)

Regional **ECONOMY**

SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL

Founded in November 1996
Publishing quarterly

Contents

<i>Vovkanych S.Yo., Semiv L.K.</i> Theoretical-Methodological Bases of Research of the Human and Intellectual Capital in the Knowledge Economy: Conceptualization of Notions	7
<i>Maslovska L.Ts.</i> Synergetic Approach in Establishment of the Regional Management.....	19
<i>Naumenko S.V.</i> Strategy of Maintenance of the External Economic Safety of Ukraine under Condition of Integration in the European Union	26
Reforming of Economy: Regional Aspects	
<i>Deyneka O.I.</i> Tools of Region's Marketing (Classification and Use in Ukraine)	34
<i>Isakova N.B., Gryga V.Yu., Krasovska O.V., Welter F., Smallbone D.</i> Contribution of Cross-Border Cooperation of Households to the Increase in Number of Newly Created Small Enterprises in Western Ukraine	41
<i>Blagodyr L.M.</i> Providing of Export Potential for the Ukrainian Fat-and-Oil Enterprises ..	52
<i>Komarnytsky I.M., Pytulyak N.S.</i> Theoretical Substantiation of Organization of Logistics on Enterprises	61
Social Policy	
<i>Boychenko E.B.</i> On the Question of Determination and Substantiation of Signs of Forms of Labour Mobility	69
<i>Lytkevych V.B.</i> The Organizational Terms and Methods of Researches of Problem of Creation of Educational Districts	79
<i>Danylyuk M.O., Melnychuk V.M., Melnychuk I.V.</i> About the Terms of Creation and Functioning of Associations of Joint Owners of Apartment Buildings	86
<i>Pernatska O.O.</i> Substantiation of Index of Socio-Economic Development of Cultural Sphere of Districts of AR Crimea	93
Problems of Agri-Industrial Complex	
<i>Klyuchnyk A.V.</i> Role of Servicing Cooperatives in Effective Development of Agrarian Entrepreneurship of the Mykolayiv Region	100
Regional Problems of Nature Using	
<i>Cherchyk L.M.</i> Methodical Approaches to Definition of Optimum Modes of Natural Recreational Resources Use	107

<i>Vrublevska O.V.</i> Taxonomy of Methods for the Economic Evaluation of the Socio-Ecological Functions of Forest Ecosystems	118
Finance and Banking	
<i>Mogylnytska M.P.</i> Analysis and Estimation of Banks Resource Base of Ukraine	127
<i>Savluk S.M.</i> Regional Aspect of Monetary Policy	134
<i>Kolodiy O.A.</i> Improvement of Corporate Management of Bank as an Element of Government Control	140
<i>Berbeka V.Ye.</i> The Bank Financing of Innovative Entrepreneurship in Ukraine	146
<i>Pshyk B.I.</i> Enhancement of State Influence on the Processes of the Bank Investment Crediting in Ukraine	154
<i>Lapishko M.L., Tabachuk G.P.</i> Problems of informational openness in banking accounting	162
<i>Bogomaz G.O.</i> Institutional Fundamentals of Functioning of the Modern Currency Market	169
<i>Lapishko Z.Ya.</i> Development of Institute of Financial Mediation as an Element of Establishment of Regional Market of Securities in Ukraine	177
Foreign Experience	
<i>Shulsky M.G.</i> Features of Development of AIC of the Republic Belarus	182
<i>Fedan R., Malisewich E.</i> Aims and Functions of Spatial Planning in the Conditions of Administrative-Territorial System of Poland	187
Scientific Reports	
<i>Bosak I.P., Palyga Ye.M.</i> The Informative Providing of Enterprise Management: Economic Aspect	193
<i>Nefedova O.G.</i> Applied Aspect of Enterprise Competitiveness Appraisal	196
<i>Yaremko I.Yo.</i> Assessment of Business as a Basis for a Value Concept of Enterprise Management	202
<i>Durytska G.V.</i> The Problems of Complex Evaluation of Enterprise's Foreign Economic Activity	209
<i>Usach B.F.</i> Auditing Development Problems in Ukraine	217
<i>Bardysh G.O.</i> Transformation of the Ukrainian Economy: Conditions and Perspectives of the Development	223
Information	
<i>Demchenko V.V.</i> New Approaches to the Organization of the Spatial Planning at Interregional Level	232
Reviews	
<i>Kononov I.F.</i> Domestic integration of Ukraine: Urgent Tasks for Scientific Searches and Practical Steps	235
<i>Mokiy A.I.</i> Role of the Investments in Regions Development Maintenance	
<i>Kozoriz M.A.</i> Global Trends of Development of Economy of Ukraine in the XXI Century	241
<i>Kuzmin O.Ye.</i> Problems of Development of Regional Economy by the Increase of Efficiency of Activity of Small and Middle Enterprises	244
<i>Balanyuk I.F.</i> The Ecological Policy in the System of Development of Agro-Industrial Complex	245
<i>Fedoryshcheva A.M.</i> On the Development of Methodological Positions of an Estimation of Efficiency of Innovations and Safety of Manufacture	247
<i>Kulchytsky B.V.</i> Forming of the Competition Systems in the Field of Trade	251
Authors	253
Contents on 2007	256

Анотації

Вовканич С.Й., Семів Л.К. Теоретико-методологічні основи дослідження людського та інтелектуального капіталу в знаннєвомісткій економіці: концептуалізація понять.

Визначено особливості інтелектуально-інноваційного розвитку з позицій ресурсного, синергетичного, інтегрального та діяльнісного підходів, показано відмінність понять людського та інтелектуального капіталу, де останній розглядається в контексті багатьох інших важливих складових людського фактора (духовності, інформаційної мобільності, ціннісних мотивацій, інноваційної культури, національної консолідації, євроінтеграційних орієнтацій, творчої комфортності середовища тощо), що впливають на формування знаннєвомісткої економіки України.

Ключові слова: людський, інтелектуальний капітал, знаннєвомістка економіка, інтелектуально-інноваційний тип розвитку, ресурсний підхід, інтегральний підхід (соціогуманістичний аспект), діяльнісний підхід.

Вовканич С.И., Семив Л.К. Теоретико-методологические основы исследований человеческого и интеллектуального капитала в знаниевой экономике: концептуализация понятий.

Определены особенности интеллектуально-инновационного развития с позиций ресурсного, синергетического, интегрального и деятельностного подходов, показано отличие понятий человеческого и интеллектуального капитала, где последний рассматривается в контексте многих других важных составляющих человеческого фактора (духовности, информационной мобильности, ценностных мотиваций, инновационной культуры, национальной консолидации, евроинтеграционных ориентаций, творческой комфортности среды, и тому подобное), которые влияют на формирование знаниевой экономики Украины.

Ключевые слова: человеческий, интеллектуальный капитал, знаниевая экономика, интеллектуально-инновационный тип развития, ресурсный подход, интегральный подход (социогуманистичний аспект), деятельностный подход.

Vovkanych S.Yo., Semiv L.K. Theoretical-Methodological Bases of Research of the Human and Intellectual Capital in the Knowledge Economy: Conceptualization of Notions.

The features of intellectually-innovative development from the position of resource, sinergetic, integral and approaches of action have been determined, the difference of concepts of human and intellectual capital where the latter is examined in the context of many other important constituents of human factor (spirituality, informative mobility, valued motivations, innovative culture, national consolidation, eurointegration orientations, creative comfort of environment, and so on), which influence on the forming of knowledge economy of Ukraine.

Key words: human, intellectual capital, knowledge economy, intellectually-innovative type of development, resource approach, integral approach (socio-humanistich aspect), approach to activity.

Масловська Л.Ц. Синергічний підхід у становленні регіонального менеджменту.

Обґрунтовано необхідність розробки теоретичних засад регіонального менеджменту на основі синергічної методології. Запропоновано принципи і механізми трансформованого регіонального менеджменту. Акцентовано на ролі і значенні інституційного і ресурсно-фінансового забезпечення в ефективному управлінні розвитком регіонів.

Ключові слова: менеджмент, синергічний підхід, синергічна методологія, територіальне управління, регіональний менеджмент.

Масловская Л.Ц. Синергический подход в становлении регионального менеджмента.

Обоснована необхідність розробки теоретических основ регіонального менеджмента на основі синергетической методології. Предложены принципы и механизмы трансформированного регионального менеджмента. Акцентируется на роли и значении

институционального и ресурсно-финансового обеспечения в эффективном управлении развитием регионов.

Ключевые слова: менеджмент, синергический подход, синергическая методология, территориальное управление, региональный менеджмент.

Maslovska L.Ts. Synergetic Approach in Establishment of the Regional Management.

The necessity of elaboration of theoretical bases of regional management on the basis of synergetic have been substantiated. Principles and mechanisms of the transformed regional management have been offered. The role and value of the significance of institutional and resource-financial providing in the effective management development of the regions have been accentuated.

Key words: management, synergetic approach, synergetic methodology, territorial management, regional management.

Науменко С.В. Стратегія забезпечення зовнішньоекономічної безпеки України за умов інтеграції до Європейського Союзу.

Проаналізовано основні проблеми зовнішньоекономічної безпеки, її взаємодію з іншими складовими національної безпеки держави. Визначені економічні переваги та ризики європейської інтеграції України за умов проведення державної політики забезпечення зовнішньоекономічної безпеки. Надані пропозиції щодо забезпечення зовнішньоекономічної безпеки в контексті інтеграції в Європейський Союз.

Ключові слова: зовнішньоекономічна безпека, європейська інтеграція, конкурентоспроможність.

Науменко С.В. Стратегия обеспечения внешнеэкономической безопасности Украины при условии интеграции в Европейский Союз.

Проанализированы основные проблемы внешнеэкономической безопасности, ее взаимодействие с другими составляющими национальной безопасности государства. Определены экономические преимущества и риски европейской интеграции Украины при условии проведения государственной политики обеспечения внешнеэкономической безопасности. Даны предложения относительно обеспечения внешнеэкономической безопасности в контексте интеграции в Европейский Союз.

Ключевые слова: внешнеэкономическая безопасность, европейская интеграция, конкурентоспособность.

Naumenko S.V. Strategy of Maintenance of the External Economic Safety of Ukraine under Condition of Integration in the European Union.

The basic problems of the external economic safety, its interaction with other components of national safety of the state have been analysed. Economic advantages and risks of the European integration of Ukraine under condition of realization of a state policy of maintenance of the external economic safety have been determined. Offers concerning maintenance of the external economic safety in the context of integration in the European Union have been given.

Key words: the external economic safety, the European integration, competitiveness.

Дейнека О.І. Інструменти маркетингу регіону (класифікація та використання в Україні).

Розглянуто інструменти маркетингу регіону, здійснено їх класифікацію за ознаками функцій, стратегічних напрямків, засобів поширення, видів маркетингу та способів впливу. Проведено аналіз виставок, рейтингів регіонів, персонального продажу та Інтернет-технологій як основних інструментів маркетингу регіону.

Ключові слова: маркетинг регіону, інструмент маркетингу регіону, виставки, персональний продаж, рейтинги регіонів, Інтернет-технології.

Дейнека Е.И. Инструменты маркетинга региона (классификация и использование в Украине).

Рассмотрены инструменты маркетинга региона, осуществлена их классификация в соответствии с функциями, стратегическими направлениями, средствами распространения, видами маркетинга и способами влияния. Проведен анализ выставок, рейтингов

регионов, персональной продажи и Интернет-технологий как основных инструментов маркетинга региона.

Ключевые слова: маркетинг региона, инструмент маркетинга региона, выставки, персональная продажа, рейтинги регионов, Интернет-технологии

Deyneka O.I. Tools of Region's Marketing (Classification and Use in Ukraine).

Tools of the region's marketing are considered, their classification has been carried out according to the functions, strategic directions, means of distribution, kinds of marketing and methods of influence. The exhibitions, ratings of the regions, personal sale and Internet-technologies as basic tools of the region's marketing has been analysed.

Key words: region's marketing, the tool of the region's marketing, exhibitions, personal sale, ratings of the regions, Internet-technologies.

Исакова Н.Б., Грига В.Ю., Красовська О.В., Вельтер Ф., Смоллоун Д. Внесок транскордонного співробітництва домогосподарств у зростання кількості новостворених малих підприємств у Західній Україні.

Обговорюються питання транскордонного співробітництва домогосподарств у західних регіонах України. На основі поглиблених інтерв'ю з домогосподарствами у Львівській, Закарпатській і Волинській областях описані характеристики їх транскордонної співпраці. Виявлені основні позитивні і негативні ефекти на особистому і регіональному рівнях і зроблено висновок про те, що регіональна влада повинна надавати більше уваги легалізації бізнес-діяльності домогосподарств, що сприяло б розвитку малого бізнесу і боротьбі з проблемою безробіття.

Ключові слова: транскордонне співробітництво, домогосподарство, малий бізнес, регіональний розвиток.

Исакова Н.Б., Грига В.Ю., Красовская О.В., Вельтер Ф., Смоллоун Д. Вклад трансграничного сотрудничества домохозяйств в увеличение количества вновь созданных малых предприятий в Западной Украине.

Обсуждаются вопросы трансграничного сотрудничества домохозяйств в западных регионах Украины. На основе углубленных интервью с домохозяйствами во Львовской, Закарпатской и Волынской областях описаны характеристики их трансграничного сотрудничества. Определены основные позитивные и негативные эффекты на личностном и региональном уровне и сделан вывод о том, что региональные власти должны уделять больше внимания легализации бизнес-деятельности домохозяйств, что содействовало бы развитию малого бизнеса и борьбе с проблемой безработицы.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, домохозяйство, малый бизнес, региональное развитие.

Isakova N.B., Gryga V.Yu., Krasovska O.V., Welter F., Smallbone D. Contribution of Transborder Cooperation of Households to the Increase in Number of Newly Created Small Enterprises in Western Ukraine.

The questions of transborder cooperation of households in the Western regions of Ukraine are discussed. Based on profound interviews with households in Lviv, Zakarpattia and Volyn oblasts some characteristics of transborder cooperation of households has been described. The authors identified the main positive and negative effects at the personal and regional levels and concluded that more attention should be paid by regional governments to the issue of legalization of business activities of households, which would contribute to small business development and fighting the unemployment problem.

Key words: transborder cooperation, households, small business, regional development.

Благодир Л.М. Забезпечення експортної орієнтації підприємств олійно-жирового комплексу України.

Проаналізовано стан експортного потенціалу вітчизняного олійно-жирового комплексу. Визначено основні дестабілізуючі фактори, які гальмують його розвиток. Запропоновано шляхи вирішення актуальних проблем, а також окреслено стратегічні пріоритети в роботі галузі.

Ключові слова: олійно-жирова галузь, експортний потенціал, фактори ефективності, продовольча безпека, експортне мито, концепція розвитку виробництва олійних культур, інноваційний розвиток.

Благодыр Л.М. Обеспечение экспортной ориентации предприятий масложирового комплекса Украины.

Проанализировано состояние экспортного потенциала отечественного масложирового комплекса. Определены основные дестабилизирующие факторы, тормозящие его развитие. Предложены пути решения актуальных проблем, а также очерчены основные приоритеты в работе отрасли.

Ключевые слова: масложировая отрасль, экспортный потенциал, факторы эффективности, продовольственная безопасность, экспортная таможенная пошлина, концепция развития производства масляных культур, инновационное развитие.

Blagodyr L.M. Providing of Export Potential for the Ukrainian Fat-and-Oil Enterprises.

The article deals with the export potential of the Ukrainian fat - and - oil industry. The author has determined the main destabilizing factors putting the brakes on the industry's export capacity. Ways of solving urgent problems coupled with the priority guidelines of the industry development have been recommended.

Key words: oily fatty branch, export potential, factors of efficiency, food safety, export custom duty, conception of development of production of oily cultures, innovative development.

Комарницький І.М., Питуляк Н.С. Теоретичне обґрунтування організації логістики на підприємствах.

Розглянуто теоретичні підходи до організації діяльності підприємства на засадах логістики. Проаналізовано сучасні напрямки розвитку логістики, що виникають у процесі її формування. Досліджено вплив логістики на діяльність підприємства. Обґрунтовано необхідність застосування логістичних технологій вітчизняними підприємствами.

Ключові слова: організація логістики, логістичні технології, пріоритети підприємства.

Комарницький И.М., Питуляк Н.С. Теоретическое обоснование организации логистики на предприятиях.

Рассмотрены теоретические подходы к организации деятельности предприятия на принципах логистики. Проанализированы современные направления развития логистики, которые возникают в процессе ее формирования. Исследовано влияние логистики на деятельность предприятия. Обоснована необходимость применения логистических технологий отечественными предприятиями.

Ключевые слова: организация логистики, логистические технологии, приоритеты предприятия.

Komarnytschkiy I.M., Pytulyak N.S. Theoretical Substantiation of Organization of Logistics on Enterprises.

Theoretical approaches to the organization of activity of enterprise on principles of logistics have been considered. Modern directions of development of logistics which arise in the process of its forming have been analyzed. Influence of logistics on the activity of enterprise has been investigated. Necessity of application of logistic technologies by domestic enterprises has been substantiated.

Key words: organization of logistics, logistic technologies, priorities of the enterprise.

Бойченко Е.Б. До питання визначення та обґрунтування ознак форм трудової мобільності.

Проаналізовані потоки трудової мобільності, які складаються із сукупності одиничних актів трудових переміщень працівників. Запропонована класифікація форм трудової мобільності. Досліджені чинники, які впливають на інтенсивність і напрям потоків трудової мобільності.

Ключові слова: трудова мобільність, ринок праці, праця, робоче місце, форми трудової мобільності, економічно активне населення, економічно неактивне населення, потоки міграції, галузева структура зайнятості населення, професійна діяльність.

Бойченко Э.Б. К вопросу определения и обоснования признаков форм трудовой мобильности.

Проанализированы потоки трудовой мобильности, которые состоят из совокупности единичных актов трудовых перемещений работников. Предложена классификация форм трудовой мобильности. Исследованы факторы, которые влияют на интенсивность и направление потоков трудовой мобильности.

Ключевые слова: трудовая мобильность, рынок труда, труд, рабочее место, формы трудовой мобильности, экономически активное население, экономически неактивное население, потоки миграции, отраслевая структура занятости населения, профессиональная деятельность.

Boychenko E.B. On the Question of Determination and Substantiation of Signs of Forms of Labour Mobility.

The streams of labour mobility, that consist of aggregate of single acts of the labour moving of workers have been analyzed. The classification of forms of labour mobility has been offered. The factors that influence on intensity and streamline of labour mobility have been investigated.

Key words: labour mobility, labour-market, labour, workplace, forms of labour mobility, economically active population, economically nonactive population, streams of migration, a particular branch structure of employment of population, professional activity.

Люткевич В.Б. Організаційні умови та методика досліджень проблеми створення освітніх округів.

Розглядаються організаційні умови впровадження локальних освітніх округів в Україні. Пропонується методика досліджень проблеми розвитку освітніх округів.

Ключові слова: локальний освітній округ, організаційні умови розвитку, методика досліджень.

Люткевич В.Б. Организационные условия и методика исследований проблемы создания образовательных округов.

Рассматриваются организационные условия внедрения локальных образовательных округов в Украине. Предлагается методика исследований проблемы развития образовательных округов.

Ключевые слова: локальный образовательный округ, организационные условия развития, методика исследований.

Lytkevych V.B. The Organizational Terms and Methods of Researches of Problem of Creation of Educational Districts.

The organizational terms of introduction of local educational districts in Ukraine are examined. The methods of researches of the problem of development of educational districts is offered.

Key words: local educational district, organizational terms of development, methods of researches.

Данилюк М.О., Мельничук В.М., Мельничук І.В. Про умови створення та функціонування об'єднань співвласників багатоквартирних будинків.

Розглянуто ситуацію, яка виникла в житлово-комунальному господарстві, а саме: проаналізовано стан житлового фонду. Визначено позитивні і негативні сторони створення об'єднань співвласників багатоквартирного будинку (ОСББ), а також місце органів місцевого самоврядування у процесі створення ОСББ. Запропоновано моделі функціонування ринків послуг з управління та утримання багатоквартирного житла.

Ключові слова: житлово-комунальне господарство, житловий фонд, органи місцевого самоврядування, об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, житлово-експлуатаційна організація, ринок послуг.

Данилюк Н.А., Мельничук В.Н., Мельничук И.В. Об условиях создания и функционирования объединений совладельцев многоквартирных домов.

Рассмотрена ситуация, которая сложилась в жилищно-коммунальном хозяйстве, а именно: проанализировано состояние жилищного фонда. Определены положительные и отрицательные стороны создания объединений совладельцев многоквартирного дома (ОСМД), а также место органов местного самоуправления в процессе создания ОСМД. Предложены модели функционирования рынков услуг по управлению и удержанию многоквартирного жилья.

Ключевые слова: жилищно-коммунальное хозяйство, жилой фонд, органы местного самоуправления, объединение совладельцев многоквартирного дома, жилищно-эксплуатационная организация, рынок услуг.

Danyulyuk M.O., Melnychuk V.M., Melnychuk I.V. About the Terms of Creation and Functioning of Associations of Joint Owners of Apartment Buildings.

A situation created folded in a housing and communal sector has been considered, namely, the state of housing fund analysed. Positive and negative sides of creation of associations of joint owners of apartment house (AJOAH) have been determined, and also the place of organs of local self-government in the process of creation of AJOAH. The models of the functioning of markets of services in a management and maintenance of apartment habitation have been offered.

Key words: housing-communal economy, housing fund, organs of local self-government, association of joint owners of apartment house, housing-operating organization, market of services.

Пернацька О.О. Обґрунтування індексу соціально-економічного розвитку культурної сфери районів АР Крим.

На основі світового досвіду розробки індексів розвитку культурної сфери здійснено спробу обґрунтування індексу, який можна було б застосовувати на регіональному рівні для порівняння соціально-економічного розвитку культурної сфери окремих територій з урахуванням особливостей існуючого адміністративно-територіального устрою АР Крим.

Ключові слова: індекс розвитку, культурна сфера, соціально-економічні індикатори.

Пернацкая О.О. Обоснование индекса социально-экономического развития культурной сферы районов АР Крым.

На основе мирового опыта разработки индексов развития культурной сферы осуществлена попытка обоснования индекса, который можно было бы применять на региональном уровне для сравнения социально-экономического развития культурной сферы отдельных территорий с учетом особенностей существующего административно-территориального устройства АР Крым.

Ключевые слова: индекс развития, культурная сфера, социально-экономические индикаторы.

Pernatska O.O. Substantiation of Index of Socio-Economic Development of Cultural Sphere of Districts of AR Crimea.

On the basis of world experience of development of indexes of development of cultural sphere the attempt of substantiation of index which can be applied at regional level for comparison of socio-economic development of cultural sphere of separate territories taking into account the features of existing administrative-territorial system of AR Crimea has been carried out.

Key words: index of development, cultural sphere, socio-economic indicators.

Ключник А.В. Роль обслуговуючих кооперативів в ефективному розвитку аграрного підприємництва Миколаївської області.

Проаналізовані напрямки розвитку обслуговуючих кооперативів у Миколаївській області. Визначені основні їх види з урахуванням специфічних ознак досліджуваного регіону, які забезпечують ефективний розвиток аграрного підприємництва.

Ключові слова: сільськогосподарський обслуговуючий кооператив, аграрне підприємство.

Ключник А.В. Роль обслуживающих кооперативов в эффективном развитии аграрного предпринимательства Николаевской области.

Проанализированы направления развития обслуживающих кооперативов в Николаевской области. Определены основные их виды с учетом специфических характеристик данного региона, которые обеспечивают эффективное развитие аграрного предпринимательства.

Ключевые слова: сельскохозяйственный обслуживающий кооператив, аграрное предприятие.

Klyuchnyk A.V. Role of Servicing Cooperatives in Effective Development of Agrarian Entrepreneurship of the Mykolayiv Region.

Trends of development of serving cooperative societies in the Mykolaiv region have been analysed. Their basic kinds in view of specific characteristics of the given region which provide effective development of agrarian entrepreneurship have been determined.

Key words: agricultural serving cooperative, agrarian enterprise.

Черчик Л.М. Методичні підходи до визначення оптимальних режимів використання природних рекреаційних ресурсів.

Обґрунтовано методику визначення оптимальних параметрів функціонування складної соціоекологоекономічної системи, якою є рекреаційне природокористування за умови імплементації в його структуру екологічних та соціальних пріоритетів. За розробленою методикою здійснено розрахунки оптимального рівня рекреаційної місткості території пансіонату «Шацькі озера».

Ключові слова: складні системи, рекреаційне природокористування, критерій оптимальності, соціоекологоекономічний оптимум.

Черчик Л.М. Методические подходы к определению оптимальных режимов использования природных рекреационных ресурсов.

Обоснована методика определения оптимальных параметров функционирования сложной социоекологоэкономической системы, какой является рекреационное природопользование при условии имплементации в его структуру экологических и социальных приоритетов. На основе разработанной методики, произведены расчеты оптимального уровня рекреационной емкости территории пансионата «Шацкие озера».

Ключевые слова: сложные системы, рекреационное природопользование, критерий оптимальности, социоекологоэкономический оптимум.

Cherchuk L.M. Methodical Approaches to Definition of Optimum Modes of Natural Recreational Resources Use.

The technique of definition of optimum parameters of complex socioecologoeconomic system functioning has been substantiated what is recreational nature use under condition of implementation its in structure of ecological and social priorities. Using an elaborated technique, the accounts of an optimum level of recreational capacity of the territory of the boarding house «Shatsk lakes» have been carried out.

Key words: complex systems, recreational nature use, criterion of optimality, social-ecological-economic optimum.

Врублевська О.В. Класифікація методів економічного оцінювання еколого-соціальних функцій лісових екосистем.

Вперше запропоновано класифікацію методів економічного оцінювання екологічних благ, що інтегрує концепції і методи оцінки, розроблені вітчизняними та зарубіжними дослідниками. Класифікацію продемонстровано на прикладі методів оцінювання еколого-соціальних функцій лісових екосистем.

Ключові слова: економічна оцінка, еколого-соціальні функції, ліс.

Врублевская Е.В. Классификация методов экономического оценивания эколого-социальных функций лесных экосистем.

Впервые предложена классификация методов экономического оценивания экологических благ, интегрирующая концепции и методы оценки, разработанные отечественными и зарубежными исследователями. Классификация продемонстрирована на примере методов оценивания эколого-социальных функций лесных экосистем.

Ключевые слова: экономическая оценка, эколого-социальные функции, лес.

Vrublevska O.V. Taxonomy of Methods for the Economic Evaluation of the Socio-Ecological Functions of Forest Ecosystems.

The taxonomy of methods for the economic evaluation of environmental goods and services has been recommended first. The taxonomy integrates the approaches and methods for the evaluation elaborated by the native and foreign researchers for the first time. The taxonomy is applied to the methods for the evaluation of the socio-ecological functions of forest ecosystems.

Key words: economic value, socio-ecological functions, forest.

Могильницька М.П. Аналіз та оцінка ресурсної бази банків України.

Проаналізовано динаміку та структуру ресурсної бази банків України. Висвітлено авторські пропозиції щодо шляхів нарощування ресурсної бази банків за рахунок зобов'язань і капіталу.

Ключові слова: банк, зобов'язання, капітал, ресурсна база банків.

Могильницкая М.П. Анализ и оценка ресурсной базы банков Украины.

Проанализированы динамика и структура ресурсной базы банков Украины. Освещены авторские предложения относительно путей наращивания ресурсной базы банков за счет обязательств и капитала.

Ключевые слова: банк, обязательство, капитал, ресурсная база банков.

Mogylnytska M.P. Analysis and Estimation of Banks Resource Base of Ukraine.

A dynamics and structure of banks resource base of of Ukraine have been analysed. The author's suggestions in relation to the ways of increase of banks resource base due to obligations and capital have been elucidated.

Key words: bank, obligation, capital, resource base of banks.

Савлук С.М. Регіональний аспект грошово-кредитної політики.

Досліджено закономірності міжрегіонального руху грошової маси та управління цим процесом ринковими методами з метою досягнення пропорційного розвитку всіх територій України.

Ключові слова: грошово-кредитна політика, інвестиції, регіони, розподіл капіталу.

Савлук С.М. Региональный аспект денежно-кредитной политики.

Исследованы закономерности регионального движения денежной массы и управления этим процессом рыночными методами с целью достижения пропорционального развития всех территорий Украины.

Ключевые слова: денежно-кредитная политика, инвестиции, регионы, распределение капитала.

Savluk S.M. Regional Aspect of Monetary Policy.

Conformities to the law of regional motion of amount of money and this process control by market methods with the purpose of achievement of proportional development of all the territories of Ukraine have been studied.

Key words: monetary policy, investments, regions, capital distributing.

Колодій О.А. Вдосконалення корпоративного управління банку як елемента державного регулювання.

Збалансована система показників дає можливість керівникам пов'язати стратегію розвитку банку з набором індикаторів, індивідуально розроблених для кожного рівня банківської діяльності, пов'язаних між собою. Основне призначення системи полягає

в посиленні стратегії діяльності, її формалізації, проведенні та донесенні до кожного співробітника, забезпеченні моніторингу та зворотного зв'язку з метою відстеження та генерації організаційних ініціатив усередині структурних підрозділів.

Ключові слова: корпоративне управління, збалансована система показників, система ключових показників ефективності.

Колодій Е.А. Усовершенствование корпоративного управления банка как элемента государственного регулирования.

Сбалансированная система показателей дает возможность руководителям связать стратегию развития банка с набором индикаторов, индивидуально разработанных для любого уровня банковской деятельности, связанных между собой. Основное назначение системы состоит в усилении стратегии деятельности, ее формализации, проведении и донесении к каждому сотруднику, обеспечении мониторинга и обратной связи с целью отслеживания и генерации организационных инициатив в середине структурных подразделений.

Ключевые слова: корпоративное управление, сбалансированная система показателей, система ключевых показателей эффективности.

Kolodiy O.A. Improvement of Corporate Management of Bank as an Element of Government Control.

Balanced system of indexes enables of managers of combine the strategy of the bank development with a range of indicators, individually elaborated for any level of bank activity, connected between each other. Basic purpose of the system is: to strengthen the strategy of activity, its formalization, familiarize it with each collaborator, provide monitoring and reversed-connection with the aim of observing and following it and generating organisational initiatives within structural subsections.

Key words: corporate management, balanced system of indexes, system of key indexes of efficiency.

Бербека В.С. Банківське фінансування інноваційного підприємництва в Україні.

Проаналізовано стан кредитування вітчизняними банківськими установами інноваційної діяльності. Визначено чинники, які гальмують процес надання довгострокових кредитів та окреслено напрями активізації діяльності банківського сектора України щодо фінансування інноваційної діяльності.

Ключові слова: фінансування, кредитування, інновація, депозитні кошти, заощадження.

Бербека В.Е. Банковское финансирование инновационного предпринимательства в Украине.

Проанализировано состояние кредитования отечественными банковскими учреждениями инновационной деятельности. Определены факторы, тормозящие процесс выдачи долгосрочных кредитов и очерчены направления активизации деятельности банковского сектора Украины относительно финансирования инновационной деятельности.

Ключевые слова: финансирование, кредитование, инновация, депозитные средства, накопления.

Verbeke V.Ye. The Bank Financing of Innovative Entrepreneurship in Ukraine.

The state of crediting institutions innovative activity by domestic bank has been analysed. Main factors, braking the process of delivery of long-term credits have been determined and trends of activation of activity of bank sector of Ukraine in relation to the financing of innovative activity have been outlined.

Key words: financing, crediting, innovation, facilities of deposits, accumulations.

Пшик Б.І. Посилення державного впливу на процеси банківського інвестиційного кредитування в Україні.

Розглянуті проблеми, що стримують діяльність банківських установ у сфері кредитування інвестиційних проектів та подано рекомендації щодо вдосконалення

державної політики у напрямку активізації процесів банківського інвестиційного кредитування.

Ключові слова: банк, інвестиції, інвестиційне кредитування, реальний сектор економіки.

Пшик Б.И. Усиление государственного влияния на процессы банковского инвестиционного кредитования в Украине.

Рассмотрены проблемы, сдерживающие деятельность банковских учреждений в сфере кредитования инвестиционных проектов, и представлены рекомендации относительно усовершенствования государственной политики в направлении активизации процессов банковского инвестиционного кредитования.

Ключевые слова: банк, инвестиции, инвестиционное кредитование, реальный сектор экономики.

Pshyk B.I. Enhancement of State Influence on the Processes of the Bank Investment Crediting in Ukraine.

Problems, which restrain activity of bank institutions in the field of crediting of investment projects and have been considered recommendations in relation to the improvement of public policy in the direction of activation of processes of the bank investment crediting, have been presented.

Key words: bank, investments, investment crediting, real sector of economy.

Ланішко М.Л., Табачук Г.П. Проблеми інформаційної відкритості банківської звітності.

Розглянуто результати реформування бухгалтерського обліку і звітності в банківському секторі України. Відзначено необхідність впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності з метою формування звітності українських банків, яка була б прозорою, зрозумілою для користувачів та корисною для самих банківських установ. Проаналізовані принципи оформлення фінансової звітності, які базуються на оцінці фінансових інструментів з урахуванням фактора часу та міжнародних вимог. Визначені актуальні на сьогодні завдання щодо розуміння нових технологій ведення облікового процесу, які використовуються у світовій фінансовій практиці.

Ключові слова: банківська система, фінансова звітність, фінансові інструменти, Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Ланішко М.Л., Табачук Г.П. Проблемы информационной открытости банковской отчетности.

Рассмотрены результаты реформирования бухгалтерского учета и отчетности в банковском секторе Украины. Отмечена необходимость использования Международных стандартов финансовой отчетности с целью формирования отчетности украинских банков, которая была бы понятной для пользователей и полезной для самых банковских учреждений. Проанализированы принципы формирования финансовой отчетности, которые базируются на оценке финансовых инструментов с учетом фактора времени и международных требований. Определены актуальные на сегодня задачи, касающиеся понимания новых технологий ведения учетного процесса, которые используются в мировой финансовой практике.

Ключевые слова: банковская система, финансовая отчетность, финансовые инструменты, международные стандарты финансовой отчетности.

Lapishko M.L., Tabachuk G.P. Problems of informational openness in banking accounting.

The results of reforming bookkeeping and accounting in banking sector of Ukraine have been presented. The necessity of introduction of the International standards of financial statements with the purpose of forming by the Ukrainian banks the accounting which should be understandable for users and useful for the banking institutions has been emphasized. The principles of doing financial accounting based on the estimation of financial instruments considering the «time factor» and international requirements have been analyzed. Urgent tasks to understanding the new technologies of conducting accounting process, which are used in world's financial practice have been determined.

Keys words: banking system, financial accounting, financial instruments, International standards of financial accounting.

Богомаз Г.О. Інституційні засади функціонування сучасного валютного ринку.

Аналізується існуюче різноманіття визначень поняття «валютний ринок», дається власне тлумачення цього поняття, здійснюється дослідження інфраструктури сучасного валютного ринку (суб'єктів, об'єктів, інструментів) та темпів розвитку валютного ринку, його значення в системі світогосподарських відносин, зроблені пропозиції щодо подальшого вивчення валютного ринку.

Ключові слова: валютний ринок, інфраструктура, інституції валютного ринку, валютні операції, інструменти валютного ринку.

Богомаз Г.А. Институционные основы функционирования современного валютного рынка.

Анализируется существующее множество определений понятия «валютный рынок», приводится собственное понимание этого понятия, проведено исследование инфраструктуры современного валютного рынка (субъектов, объектов, инструментов) и темпов развития валютного рынка, его значения в системе мирохозяйственных связей, даны рекомендации для дальнейшего исследования валютного рынка.

Ключевые слова: валютный рынок, инфраструктура, институции валютного рынка, валютные операции, инструменты валютного рынка.

Vogomaz G.O. Institutional Fundamentals of Functioning of the Modern Currency Market.

In the present article the author analyses a great number of existing definitions of «foreign exchange market» term, gives his own understanding of this term, investigates the infrastructure of current foreign exchange market (subjects, objects, instruments) and foreign exchange market development rate, its importance in the world economy system, gives recommendations on the further exchange market investigations.

Key words: foreign exchange market, infrastructure, institutions of foreign exchange market, currency operations, instruments of foreign exchange market.

Лапіншко З.Я. Розвиток інституту фінансового посередництва як елемент становлення регіонального ринку цінних паперів в Україні.

Проаналізована діяльність фінансових посередників (торговців цінними паперами та інституційних інвесторів) на регіональних ринках цінних паперів України та досліджено особливості їх розвитку на закордонних ринках. Виявлено проблеми, що стримують розвиток фінансового посередництва на загальнонаціональному та регіональному рівнях.

Ключові слова: регіональний ринок цінних паперів, торговці цінними паперами, інституційні інвестори, фінансові посередники.

Лапишко З.Я. Развитие института финансового посредничества как элемент становления регионального рынка ценных бумаг в Украине.

Проанализирована деятельность финансовых посредников (торговцев ценными бумагами и институционных инвесторов) на региональных рынках ценных бумаг Украины, а также исследованы особенности их развития на зарубежных рынках. Освещены проблемы, которые сдерживают развитие финансового посредничества на общенациональном и региональном уровне.

Ключевые слова: региональный рынок ценных бумаг, торговцы ценными бумагами, институционные инвесторы, финансовые посредники.

Lapishko Z.Ya. Development of Institute of Financial Mediation as an Element of Establishment of Regional Market of Securities in Ukraine.

The analysis of the financial intermediaries (brokers and institutional investors) activity on the regional securities markets of Ukraine has been conducted and the peculiarities of their development on the foreign markets have been studied. The problems that restrict the development of financial intermediation at the national and regional levels have been elucidated.

Key words: regional securities market, brokers, institutional investors, financial intermediaries.

Шульський М.Г. Особливості розвитку АПК Республіки Білорусь.

Розглянуто особливості сучасного розвитку аграрного виробництва у Республіці Білорусь. Наслідки реформування АПК у республіці характеризуються значним за обсягом і глибиною за суттю цифровим матеріалом, що дає можливість порівнювати досягнуті показники з результатами функціонування аграрної економіки України.

Ключові слова: Республіка Білорусь, аграрне виробництво, програма розвитку, державні органи, ринкові відносини, тваринництво, рослинництво.

Шульський Н.Г. Особенности развития АПК Республики Беларусь.

Рассмотрены особенности современного развития аграрного производства в Республике Беларусь. Последствия реформирования АПК в республике характеризуются значительным по объему и глубоким по сути цифровым материалом, который дает возможность сравнивать достигнутые показатели с результатами функционирования аграрной экономики Украины.

Ключевые слова: Республика Беларусь, аграрное производство, программа развития, государственные органы, рыночное отношение, животноводство, растениеводство.

Shulsky M.G. Features of Development of AIC of the Republic Belarus.

The features of modern development of agrarian production in Republic Byelorussia have been considered. Consequences of reformation of AIC in the republic are characterized by considerable by the volume and deep by the essence digital material which enables to compare the attained indexes with the results of functioning of the agrarian economy of Ukraine.

Key words: Republic Byelorussia, agrarian production, program of development, public organs, market relation, stock-raising, plant-growing.

Федан Р., Малисевич Е. Цілі і функції просторового планування в умовах адміністративно-територіального устрою Польщі.

Представлено основні принципи зростання ролі просторового планування в ринковій економіці як інструмента захисту інтересів держави, місцевого самоврядування та громадськості від просторової анархії. Розглянуто чинники регіонального розвитку, передусім у випадку розвитку “знизу”. Зміни у просторовому плануванні, пов’язані з новою організаційною системою держави, охарактеризовано з урахуванням зміни його парадигми. Одночасно йдеться про дилему: дихотомія чи інтеграція у просторовому плануванні.

Ключові слова: просторове планування, стратегія, ринкова економіка, виробничі сили.

Федан Р., Малисевич Э. Цели и функции пространственного планирования в условиях административно-территориального устройства Польши.

Представлены основные принципы возрастания роли пространственного планирования в рыночной экономике как инструмента защиты интересов государства, местного самоуправления и общественности от пространственной анархии. Рассмотрены факторы регионального развития, прежде всего в случае развития «снизу». Изменения в пространственном планировании, связанные с новой организационной системой государства, охарактеризованы с учетом изменения его парадигмы. Одновременно речь идет о дилемме: дихотомия или интеграция в пространственном планировании.

Ключевые слова: пространственное планирование, стратегия, рыночная экономика, производственные силы.

Fedan R., Malisewich E. Aims and Functions of Spatial Planning in the Conditions of Administrative-Territorial System of Poland.

Basic principles of growth of the role of the spatial planning in a market economy as an instrument of defence of interests of the state, local self-government and public from spatial anarchy have been presented. The factors of regional development are considered, foremost in the case of development from below have been considered. Changes in spatial planning, related to the new organizational system of the country, have been described taking into account the changes of its paradigm. At the same time speech goes about a dilemma: dichotomy or integration in spatial planning.

Key words: spatial planning, strategy, market economy, production forces.

Босак І.П., Палига Є.М. Інформаційне забезпечення управління підприємством: економічний аспект.

Розглянуто роль інформаційного забезпечення процесу управління підприємством. Досліджено ефективність функціонування інформаційних систем в економічній діяльності підприємств.

Ключові слова: інформаційне забезпечення, інформаційні системи, програмні продукти, масиви інформації, економічна інформація.

Босак И.П., Палига Е.Н. Информационное обеспечение управления предприятием: экономический аспект.

Рассмотрена роль информационного обеспечения процесса управления предприятием. Исследована эффективность функционирования информационных систем в экономической деятельности предприятий.

Ключевые слова: информационное обеспечение, информационные системы, программные продукты, массивы информации, экономическая информация.

Bosak I.P., Palyha Ye.M. The Informative Providing of Enterprise Management: Economic Aspect.

The role of the informative providing of the process of enterprise management has been considered. Efficiency of the informative systems functioning in economic activity of enterprises has been studied.

Key words: informative providing, informative systems, software products, arrays of information, economic information.

Нефедова О.Г. Прикладний аспект оцінки конкурентоспроможності підприємств.

Розкрито сутність практичного дослідження чинників конкурентоспроможності підприємства, визначено основні з них, які впливають на діяльність українських підприємств, обґрунтовано необхідність проведення подібних досліджень.

Ключові слова: конкурентоспроможність підприємства, дослідження, чинники.

Нефедова А.Г. Прикладной аспект оценки конкурентоспособности предприятий.

Раскрыта сущность практического исследования составляющих конкурентоспособности предприятия; определены основные из них, влияющие на деятельность украинских предприятий, и обоснована необходимость проведения таких исследований.

Ключевые слова: конкурентоспособность предприятия, исследование, составляющие.

Nefedova O.G. Applied Aspect of Enterprise Competitiveness Appraisal.

Essence of practical research of constituents of competitiveness of enterprise has been elucidated; the basic ones, influencing on activity of the Ukrainian enterprises have been determined, and the necessity of conducting of such researches is grounded has been substantiated.

Key words: competitiveness of enterprise, research, components.

Яремко І.Й. Оцінка бізнесу як основа вартісної концепції управління підприємством.

Розглянуто інструменти маркетингу регіону, здійснено їх класифікацію за ознаками функцій, стратегічних напрямків, засобів поширення, видів маркетингу та способів впливу. Проведено аналіз виставок, рейтингів регіонів, персонального продажу та Інтернет-технологій як основних інструментів маркетингу регіону.

Ключові слова: маркетинг регіону, інструмент маркетингу регіону, виставки, персональний продаж, рейтинги регіонів, Інтернет-технології.

Яремко И.Й. Оценка бизнеса как основа стоимостной концепции управления предприятием.

Рассмотрены критерии и индикаторы эффективности стоимостной концепции управления предприятием. Проанализированы концептуальные основы и методические подходы к оцениванию факторов стоимости бизнеса для целей управления. Обобщена качественная характеристика информационно-аналитической базы как предпосылка внедрения стоимостной концепции в отечественную практику.

Ключевые слова: стоимостные параметры, факторы стоимости, капитализация, стоимостная концепция управления, добавленная (созданная) стоимость.

Yaremko I.Yo. Assessment of Business as a Basis for a Value Concept of Enterprise Management.

Criteria and indicators of efficiency of value concept of enterprise management have been considered. Conceptual elements and methodical approaches to the assessment of business value factors for the purpose of management have been analyzed. Qualitative characteristics of information-analytical basis as a precondition for introduction of value concept into native practice has been substantiated.

Key words: parameters of value, factors of value, capitalization, value concept of enterprise management, added.

Дурицька Г.В. Проблеми комплексної оцінки зовнішньоекономічної діяльності підприємств.

Проведено вдосконалення системи комплексного аналізу показників зовнішньоекономічної діяльності підприємства, запропоновані формули для розрахунку економічного ефекту та ефективності експортного виробництва. Обґрунтовано проводити аналіз доцільності виходу підприємства зі своєю продукцією на зовнішній ринок у розрізі його основних складових. Акцентовано увагу на системі економічних регуляторів ефекту виходу підприємства на зовнішній ринок. Визначено можливості практичного застосування запропонованих методик.

Ключові слова: аналіз зовнішньоекономічної діяльності, ефект / ефективність створення експортного виробництва, ефект / ефективність виходу підприємства на зовнішній ринок, система оцінки ЗЕД підприємства.

Дурицкая Г.В. Проблемы комплексной оценки внешнеэкономической деятельности предприятий.

Проведено усовершенствование системы комплексного анализа показателей внешнеэкономической деятельности предприятия. Предложено эффект и эффективность экспортного производства рассчитывать с учетом фактора времени и инфляции. Обосновано методику расчета эффекта выхода предприятия на внешний рынок в разрезе анализа его составляемых. Особое внимание обращено на систему экономических регуляторов эффекта выхода предприятия на внешний рынок. Определены возможности практического применения предложенных методик.

Ключевые слова: анализ внешнеэкономической деятельности, эффект / эффективность создания экспортного производства, эффект / эффективность выхода предприятия на внешний рынок, система оценки ВЭД предприятия.

Durytska G.V. The Problems of Complex Evaluation of Enterprise's Foreign Economic Activity.

Improvement of the system of complex analysis of the factors of the enterprises' foreign economic activity has been carried out: it includes the research of I-IV level figures in dynamics according to its' kinds and forms. This enables us to make complex approach to the determination of main directions and key factors concerning the effective economic regulation of this kind of activity. Export production creating effect and efficiency are offered to be estimated taking into account the time factor and inflation influence. Enterprise's foreign launch effects in the context of its components methods are improved.

Key words: foreign economic activity analysis, export production creating effect and efficiency, enterprise's foreign launch effects, foreign economic activity analysis system.

Усач Б.Ф. Проблеми розвитку аудиту в Україні.

Розкриті еволюція та проблеми розвитку аудиту як невід'ємного атрибуту ринкової економіки. Відтак відображається порядок становлення аудиту в Україні та визначаються основні проблеми сучасного аудиту. Робляться висновки щодо розробки національних стандартів аудиту.

Ключові слова: проблеми розвитку аудиту, національні стандарти аудиту, фінансові інституції, податки, фінансова звітність, комерційні банки.

Усач Б.Ф. Проблемы развития аудита в Украине.

Раскрыты эволюция и проблемы развития аудита как неотъемлемого атрибута рыночной экономики. Отображается порядок становления аудита в Украине и определяются основные проблемы современного аудита. Сделаны выводы о разработке национальных стандартов аудита.

Ключевые слова: проблемы развития аудита, национальные стандарты аудита, финансовые институции, налоги, финансовая отчетность, коммерческие банки.

Usach B.F. Auditing Development Problems in Ukraine.

Auditing development problems are covered in the article. The order of auditing foundation in Ukraine was depicted. The main problems of modern auditing were discovered. The conclusions of the national auditing standards development were made.

Key words: auditing development problems, national auditing standards, financial institutions, taxes, financial report, commercial banks.

Бардиш Г.О. Трансформація української економіки: стан і перспективи розвитку

Досліджено проблеми трансформації української економіки в напрямку її соціальної спрямованості і шляхи їх вирішення.

Ключові слова: трансформація української економіки, соціальна спрямованість, ринкова економіка, життєвий рівень.

Бардыш Г.А. Трансформация украинской экономики: состояние и перспективы развития.

Исследованы проблемы трансформации украинской экономики в направлении ее социальной направленности и пути их решения.

Ключевые слова: трансформация украинской экономики, социальная направленность, рыночная экономика, жизненный уровень.

Bardysh G.O. Transformation of the Ukrainian Economy: Conditions and Perspectives of the Development.

The problems of transformation of the Ukrainian economy in direction of its social orientation and ways of their decision.

Key words: transformation of the Ukrainian economy, social orientation, market economy, standard of living.

УДК. 338.439.01

Благодир Л.М. Забезпечення експортної орієнтації підприємств олійно-жирового комплексу України / Л. М.Благодир // Регіональна економіка. — 2007. — № 4. — С. 52-61.

Забезпечення експортної орієнтації підприємств олійно-жирової галузі України

Вступ. На сучасному етапі розвитку світового господарства глобалізація дедалі більше перетворює світову економіку на цілісний організм, інтегрований міжнародним поділом праці, великими транснаціональними виробничо-збутовими, фінансовими та інформаційними компаніями, а економічний стан держави визначається не тільки внутрішніми ресурсами країни, але й ступенем її інтеграції в світогосподарську систему.

За таких умов особливої актуальності для України набуває завдання підтримки експорту агропродовольчої продукції на світовому ринку, зокрема продукції олійно-жирової галузі (ОЖГ).

Теоретичні і практичні аспекти організації і функціонування олійно-добувних виробництв, питання розміщення підприємств ОЖГ, взаємовідносини між виробниками сировини і переробними підприємствами досліджувалися багатьма вченими – економістами, зокрема Пластун О. І. [1], Карпенком А. В., Бойко С.М. [6], Яценком С., Старшинською Л.В. [9] та ін. Водночас поряд з науковцями вагомий внесок у вирішення проблем галузі здійснили провідні фахівці - експерти олійно-жирового підкомплексу України – Л. Зінченко, В. Капшук [3], М. Вронських [5], В. Листопад [10] та ін.

Проте, незважаючи на високу актуальність зазначених досліджень, проблеми забезпечення експортної орієнтації підприємств олійно-жирової галузі потребують подальшого теоретико-методологічного вивчення та узагальнення. Це і зумовлює актуальність даної статті.

Постановка завдання. Згідно з концепціями вільної торгівлі конкурентоспроможними на світовому ринку є товари або галузі, які

характеризуються порівняльними перевагами. Агропромисловий комплекс України, завдяки сприятливим ґрунтово-кліматичним умовам та історичним традиціям населення априорі є конкурентоспроможною експортною галуззю [1]. Продукція сільського господарства формує значну частину українського експорту. За останні шість років у товарній структурі експорту України частка агропродукції (групи 1-24 УКТЗЕД) в середньому становила 13%, займаючи друге місце після неблагородних металів і виробів із них [2]. Проте основним експортними агропродовольчими товарами є сільськогосподарська сировина, а не продукти з більш глибоким рівнем переробки. Як результат, це перетворює економіку в сировинний придаток розвинених країн і призводить до втрати значної частки доданої вартості, що сприяє високому рівневі безробіття, низькій заробітній платі, втраті відрахувань в соціальні фонди.

З огляду на вищезазначене проблема диверсифікація експорту в напрямку збільшення частки агропродовольчих товарів глибокої переробки є доволі актуальною.

В якості об'єкта дослідження нами обрана олійно-жирова галузь, продукція якої (олія нерафінована, олія рафінована, маргаринова продукція тощо) в структурі продовольчого експорту займає третє місце після м'ясних виробів і цукру. Цей інтерес також пояснюється і тим, що:

1. Олійно-жирова галузь є важливим сектором такої бюджето-формуючої галузі народного господарства України як харчова промисловість, підприємствами якої за 2005 рік до бюджетів всіх рівнів було перераховано 7,4 млрд. грн. Частка ОЖГ становить 10%, або 800 млн. грн. [3].

2. Внутрішній продовольчий ринок є основою продовольчої безпеки держави.

3. Експорт продуктів переробки є вигіднішим, ніж експорт сировини.

4. Рослинні олії відносяться до основних продуктів, які є не лише продуктами харчування, але водночас і базовими для виробництва широкого спектру решти товарів продовольчої і непродовольчої груп.

5. Загострення конкуренції на ринку сировини і готової продукції після вступу України до СОТ може призвести до витіснення з внутрішнього ринку вітчизняних виробників олійно-жирової продукції.

Тому, метою статті є дослідження сучасного стану експортного потенціалу вітчизняної олійно-жирової галузі і розробка пропозицій щодо його формування, нарощування і реалізації в контексті вступу України до СОТ.

Результати дослідження. За оцінками ФАО впродовж наступних 25 років виробництво продовольства в світі зросте на 75% порівняно із сучасним рівнем випуску. Це буде зумовлено необхідністю забезпечити потреби населення планети, яке до 2030 р. становитиме 8,3 млрд. чол. [4].

Світове споживання всіх видів рослинних олій впродовж останніх 10 років зросло з 14,4 до 15,5 л на душу населення, при цьому на долю соєвої, соняшnikової, ріпакової олії припадає 53,2 – 56,2 % (тобто 8,1 – 8,9 л /люд.) [5].

Рослинні жири і олії є висококалорійними продуктами харчування і мають велику енергетичну цінність. Рекомендована ВОЗ норма їх споживання людиною становить 20 – 25 кг в рік. На сьогодні споживання цих продуктів в країнах третього світу є значно нижчим за норму [4].

Ситуація, що складається на світовому ринку олійних культур та продуктів їх переробки, може сприяти підвищенню ефективності економіки АПК України. Враховуючи значний приріст населення в світі, а також той факт, що низка економічно розвинених країн (зокрема, країни ЄС) вже вичерпали власні агротехнічні можливості подальшого збільшення врожайності і, відповідно, обсягу виробництва олійних культур, Україна має посісти одне з чільних місць на світовому ринку із забезпечення потреб в олійно-жировій продукції, для чого має проводити відповідну активну політику у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Дослідження [6] свідчить, що експортний потенціал АПК держави можна визначити як спроможність агропромислового сектору та його галузей виробляти конкурентноздатні на світовому ринку товари шляхом використання як порівняльних національних переваг, так і нових конкурентних переваг, заснованих на досягненнях науково-технічного прогресу. Тому будемо розглядати

експортний потенціал АПК України як можливість виробництва необхідного обсягу агропродукції, яка за показниками якості й конкурентоспроможності відповідає вимогам світового ринку, з метою експортної реалізації та максимальною користю для країни.

Найголовнішим фактором, який визначає експортний потенціал ОЖГ України, є обсяг виробництва насіння олійних культур та їх якість.

І справді, специфіка виробництва продукції в цій галузі визначає високу питому вагу сировини (насіння олійних (соняшнику, ріпаку, сої, арахісу тощо) та технічних культур (льону)) в структурі витрат виробництва. В Україні головною олійною культурою за площами посіву є соняшник (не менше 10 % посівів), який в загальному об'ємі виробництва олійних культур займає більше 90 %. Тут районовані 85 сортів і гібридів соняшнику. Соняшник порівняно з іншими олійними культурами дає найбільше олії з одиниці площі. Насіння районованих сортів і гібридів містять понад 48-50 % жиру, 16-19 % білку, а вихід олії при переробці на заводах становить майже 47 % [7].

На сьогодні Україна є третім найбільшим виробником насіння соняшнику у світі (після Росії і Аргентини), виробляючи щорічно близько 10-16% світового і 20-30% європейського обсягу.

Тривалий час площі посівів соняшнику залишались стабільними, впроваджувалася інтенсивна технологія його вирощування. В період переходу до ринкової системи господарювання соняшник утвердився як культура прибуткова, насіння соняшнику як один з ліквідних видів продукції використовувалось як спосіб платежів сільськогосподарськими підприємствами. Тому приватні підприємства великих землеробських регіонів все більше робили ставку на розширення посівів цієї культури

Урожайність соняшнику впродовж останніх 35 років в Україні залежно від агрометеорологічних умов вегетації коливається від 9 до 18 ц/га. В 1990 році урожайність соняшнику становила 16 – 17 ц/га. Впродовж наступних 10 -15 років вона знизилась до 10 – 11 ц/га. Виключенням є урожайність 2003 р. (13,1 ц/га) і 2005 р. (13,6 ц/га). Як зазначають експерти [5;7], сьогодні в Україні при наявності

сприятливих природних умов поступово урожайність соняшнику зменшується, а постійні урожаї забезпечуються за рахунок розширення посівних площ.

Ключовими факторами ефективності, що діють в сфері відтворення сировини, є урожайність олійних культур та їх якість (олійність та інші технологічні властивості).

Висока врожайність сприяє підвищенню ефективності олійно-жирового підкомплексу АПК, так як знижуються витрати праці і коштів на виробництво олійних культур, які в структурі валових витрат на випуск кінцевої продукції підприємства ОЖГ займають велику питому вагу.

Підвищення олійності означає зниження витрат на випуск одиниці кінцевого продукту. Як наслідок цього, зменшується потреба в насінні олійних культур, а також площах для їх вирощування і в виробничих потужностях для їх переробки.

Тому факторами інтенсифікації виробництва олійних культур є внесення добрив відповідно до науково обґрунтованих норм; застосування у виробництві високопродуктивних сортів й гібридів олійних культур; створення і запровадження високопродуктивних машин й агрегатів для обробки й збирання урожаю; ліквідація дефіциту в хімічних засобах для боротьби з бур'янами, хворобами, шкідниками; застосування ефективних й безпечних технологій використання пестицидів й агрохімікатів; мінімізація втрат олійного насіння під час його збирання та транспортування; оптимізація концентрації посівів олійних культур тощо.

На сучасному етапі господарювання необхідна чітка державна програма, спрямована на адаптацію сільськогосподарського виробництва до глобальних кліматичних змін. Адже вітчизняне сільське господарство залишається орієнтованим на певне агрокліматичне районування території, яке склалося в 60 – ті рр. ХХ ст. і використовується донині. Зміни клімату тривають, виникає нагальна потреба в абсолютно нових підходах до технології сільськогосподарського виробництва, строків внесення добрив, застосування гербіцидів, використання нових сортів та гібридів олійних культур.

Для того, аби забезпечити належний рівень сировинного потенціалу для ОЖГ, на державному рівні необхідно вжити ряд заходів, насамперед розробити концепцію розвитку виробництва олійних культур, альтернативних соняшнику з огляду на ряд факторів, а саме:

- необхідність дотримання фітосанітарного інтервалу в сівозмінах (розміщувати посіви соняшнику на одному й тому ж полі слід не раніше ніж через 6-7 років, адже соняшник значно виснажує ґрунти);
- основні ґрунтово-кліматичні зони, сприятливі для вирощування соняшнику, вже освоєні;
- розширення ареалу вирощування цієї культури в світі за рахунок використання більш зволжених сільськогосподарських зон є нераціональним через те, що рослини зазнають впливу ряду хвороб, які роблять вирощування соняшнику в таких умовах нерентабельним [5].

Такою альтернативою соняшнику, наприклад, є ріпак. Промислові зони його вирощування можуть бути сформовані у Центральному та в Західному регіонах держави, де достатньо вологи. Це дозволить завантажити нові надлишкові виробничі потужності, сконцентровані в Південно-Східному регіоні України. Приймаючи до уваги те, що в галузі намітилася тенденція до укрупнення бізнесу, в результаті якої заводи приєднуються до великих холдингів або виходять з гри, варто було б для запобігання можливих банкрутств розпочати формування промислових зон вирощування олійних культур для створення сировинних зон навколо переробних підприємств.

Протягом останніх 15 років олійно-жирова галузь України пройшла в своєму розвитку кілька етапів – від занепаду до підйому.

На сьогодні основні тенденції внутрішнього ринку виробництва соняшникової олії за даними [8] визначають 20 великих спеціалізованих олієдобувних підприємств з сумарною середньорічною потужністю 4,7 - 5,4 млн. т переробки насіння олійних культур в рік.

Від Радянського Союзу Україна успадкувала виробничі потужності, що дозволяли переробляти 2,5 – 2,7 млн. т насіння соняшнику в рік. Урожай, який в середині 90 – х не перевищував 2,2 – 2,3 млн. т, завантажував вітчизняні підприємства на 85 %. Проте реально цей показник становив 32 – 34 %, оскільки основна маса сировини вивозилась закордон.

В період з 1991 по 1998 рр. виробництво олії знизилася з 1070,4 тис. т до 431 тис. т відповідно [9]. Внутрішній попит на продукцію ОЖГ задовольнявся в основному за рахунок імпорту. Внутрішня ціна на насіння соняшнику дорівнювала його світовій ціні. Тому переробні підприємства купували його за світовою ціною

Для захисту галузі в 1999 році Верховна Рада України прийняла Закон України «Про ставки вивізного (експортного) мита на насіння деяких видів олійних культур», яким встановлювався до 1 липня 2002 року податок на експорт насіння соняшнику в розмірі 23 % експортної вартості партії. Згодом експортне мито на насіння соняшнику, льону і рижю було знижене до 17 %. Крім того, заборона переробки соняшнику на давальницьких умовах за кордоном, введена в дію в 2001 році, також дала позитивні результати.

Внаслідок таких дій з боку держави ситуація почала покращуватись. Виробництво соняшнику зросло з 2794 тис т в 1999 р. до 4706 тис. т в 2005р., впродовж цього періоду зросли обсяги випуску олії з 577,3 тис. т до 1245,197 тис. т відповідно. Зрештою відбулось заміщення експорту олійної сировини експортом готової продукції. Варто зазначити, що впродовж останніх років переробка насіння соняшнику на вітчизняних підприємствах стала основною частиною в структурі його використання (табл. 1)

Динаміка виробництва та експорту насіння соняшнику та олії*

Показники	Роки					
	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Виробництво соняшнику, тис. т	2251,0	3271,0	4254,0	3050,0	4706,0	5321,9
Експорт соняшнику, тис. т.	584,48	68,22	869,60	354,10	35,58	229,5
Питома вага обсягів експортованого насіння соняшнику в структурі виробництва, %	25,97	2,09	20,44	11,61	0,76	4,31
Виробництво соняшникової олії, тис. т	684,82	875,96	1203,19	1208,87	1245,20	1934,02
Експорт олії, тис. т	473,15	566,14	929,60	865,50	851,96	1628,9
Питома вага обсягів експорту соняшникової олії в структурі виробництва, %	69,09	64,63	77,26	71,60	68,42	84,22

*Розраховано автором за даними [8].

Об'єктивно експортери насіння олійних культур мають певні преференції, оскільки його експорт здійснюється за коротшою схемою, ніж експорт олії через переробку насіння, тобто забезпечує швидший обіг коштів. Проте Україна має достатні потужності для переробки всього обсягу вирощеного врожаю і зацікавлена в максимальній його переробці на вітчизняних підприємствах з тим, щоб торгувати не сировиною, а високоякісною готовою продукцією, формуючи додану вартість, робочі місця, прибуток, податки тощо [9].

Як свідчать дані таблиці 1, питома вага експорту олії в структурі виробництва впродовж останніх років є стабільно високою.

Загалом в галузі намітилися позитивні зрушення:

— збільшення виробництва соняшнику при скороченні його експорту;

- розширення потужностей з виробництва і переробки нерафінованої олії;
- ріст об'ємів виробництва продуктів переробки й асортименту фасованої продукції, а також збільшення кількості торгових марок. Зараз на внутрішньому ринку представлено біля 40 брендів бутильованої рослинної олії національного і регіонального масштабу, при чому більше 80 % продажу контролюють 10 торгових марок, серед них «Олейна» (28 %), «Чумак» (14 %), «Щедрий Дар» (12 %);
- внутрішнє споживання рослинних олій з урахуванням продуктів глибокої переробки зросло з 304 до 840 тис. т (з урахуванням імпорту тропічних олій). Внутрішнє споживання рослинних олій за останніх 5 років на одну людину в рік зросло з 10 до 12,9 кг [10];
- експорт рослинних олій становить понад 33 % в структурі експорту продукції харчової промисловості і 19 % - в структурі експорту всієї аграрної продукції [3].

Введення експортного мита на насіння олійних культур в значній мірі посприяло відновленню довіри банків до кредитування олійно-жирових підприємств, адже мито стало гарантією повернення наданих кредитів. В розвиток галузі було спрямовано потужні інвестиції вітчизняних та іноземних інвесторів. Це дозволило відновити діючі і побудувати нові заводи. Загалом на сьогодні потужності українських олієдобувних підприємств зросли порівняно з 1999р. на 2,19 млн. т (або в 1,85 рази) і дозволяють виготовляти 1,5 млн. тон соняшникової олії, з яких внутрішнє споживання становить біля 450 тис. тон. Основними внутрішніми споживачами олії, крім населення, є заводи з виробництва маргаринової продукції, майонезу, а також виробники мила тощо.

Слід зазначити, що левову частку експорту олійно-жирової продукції (за оцінками Аналітичного агентства Agriculture в 2005р. вона склала 71%) контролюють компанії з іноземним капіталом. Вони переважно орієнтуються на виробництво і експорт сирової нерафінованої олії, яка є сировиною для олійно-

жирової галузі країн ЄС. В структурі експорту на неї припадає 70 %, тоді як готова рафінована продукція займає близько 30 %.

Так, підприємство ТОВ «Комбінат Каргіл», контрольоване транснаціональною корпорацією Cargill, не виготовляє бутильованої олії під певним брендом, а концентрується на реалізації в Європі виготовленої в Україні сировини.

За прогнозами в країнах ЄС в найближчі кілька років збережеться дефіцит на соняшникову олію на рівні 2 млн. т в рік. Відповідно для українських виробників реальними залишаються перспективи розширити свій бізнес за рахунок експорту. Водночас слід враховувати, що вітчизняний ринок олійно-жирової продукції в значній мірі залежить від погодних умов, світової кон'юнктури, а також державної політики стосовно таких організацій як СОТ, ЄС, СНД тощо.

Як свідчать дані таблиці, рівень використання потужностей вітчизняними підприємствами після введення експортного мита зріс, але все ж явно простежується невідповідність потужностей наявним ресурсам олійної сировини.

Таблиця 2

Виробничі потужності олійно-добувних виробництв та їх використання*

Показник	Роки							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Середньорічна потужність за рік, тис. т	2554,7	2601,8	2601,8	2601,8	3181	3354,9	4768,7	4743,7
Перероблено насіння за рік, тис. т	977,5	1599,0	1491,5	1553,3	2748,8	2804,0	2993,9	4172,5
Використання потужності, %	38,0	61,5	57,3	59,7	86,4	83,6	62,8	87,9

* Розраховано автором за даними [8].

Як наслідок, в майбутньому очікується активізація конкурентної боротьби між виробниками в сфері закупівлі насіння олійних культур і зниження рентабельності галузі.

Наявність імпортного мита на насіння олійних культур, зокрема на соняшник, не дозволяє українським підприємствам завантажити свої виробничі потужності. Крім того, в Україні на сьогодні не випускаються деякі види обладнання, необхідного для підприємств галузі, і воно імпортується. Справляння ПДВ на кордоні при ввезенні дорогого обладнання не є стимулом для оновлення технічної бази підприємств, а встановлення імпортного мита на сировину не є економічно доцільним.

Отже, незважаючи на те, що вітчизняні олійно-жирові підприємства мають достатній потенціал для розширення своєї присутності на зовнішніх ринках, є ряд об'єктивних причин, які ускладнюють цей процес.

Так, підприємства – експортери мають фінансові труднощі, зумовлені постійними затримками із відшкодування ПДВ при експорті виготовленої продукції. За даними асоціації «Укроліяпром» щорічно помісячна перехідна заборгованість по підприємствам галузі становить близько 200 млн. грн. Враховуючи те, що обсяги експорту майже вдвічі перевищують внутрішнє споживання, вилучення обігових коштів в сезон переробки чинить фінансовий тиск на підприємства, які змушені користуватися недешевими кредитами комерційних банків [3].

Олійно-жирова галузь є сезонною. За існуючою схемою оподаткування сезонно залежних переробних підприємств різниця вартості запасів сировини, напівпродуктів і готової продукції на складах станом на кінець IV кварталу (року) і початком IV кварталу (року) вилучається із валових витрат для обрахування штучного прибутку. Тим самим підприємства збільшують свою збитковість. Це обмежує можливість створення необхідних запасів сільськогосподарської продукції для стабільної роботи у першому півріччі маркетингового року, стимулює використання давальницької схеми переробки і максимальний експорт сільськогосподарської продукції у період сезонного падіння цін.

Зміна порядку оподаткування прибутку сезонно залежних галузей аграрного сектору не за календарний рік, а за підсумками виробничого сезону після складання остаточного балансу витрат і доходів в період максимальної активності аграрного ринку створить економічні передумови накопичення необхідних запасів продовольчої сировини для потреб внутрішнього ринку і уникнення сезонних цінових коливань на олійно-жирову продукцію, зокрема на соняшникову олію.

Подібна практика оподаткування для сезонно залежних галузей агропромислового сектору застосовується у більшості країн світу.

В світлі вступу України до СОТ ще однією важливою проблемою для вітчизняних підприємств ОЖГ є питання якості продукції. Продукція українських олійно-жирових підприємств експортується більше ніж в 45 країн світу, де на неї зберігається стабільно високий попит. Проте все більше споживачів в розвинених країнах переймаються проблемами безпечного харчування. Тому для України нагальними є питання безпеки продукції, а саме:

- вміст трансізомерів жирних кислот (практично в усіх країнах Зх. Європи в законодавчому порядку введено обмеження на вміст цих речовин в жирах і продуктах, що містять жир) і генетично модифікованих компонентів в продукції;
- харчова цінність виготовлюваних продуктів;
- стійкість до окислення тощо

Задля пом'якшення негативних наслідків вступу України до СОТ підприємства олійно-жирової галузі вже почали впроваджувати системи контролю якості і системи безпеки ISO, HAASP, визнані в країнах Європи і Америки.

Виявлені науковими дослідженнями шкідливі властивості продуктів окислення, а також загострення конкурентної боротьби між виробниками ставить перед спеціалістами ОЖГ багатопланове завдання з виробництва продукції високої якості. Тому важливою проблемою для галузі є використання наукового потенціалу, адже динамічний розвиток олійно-жирових підприємств України

повинен базуватися на розробках і застосуванні у виробництві високоефективних інноваційних технологічних процесів виробництва, які дозволяють випускати конкурентноздатну продукцію. Інноваційний розвиток передбачає перенесення акценту з традиційних науково-технічних рішень на використання принципово нових прогресивних технологій, а також перехід до випуску високотехнологічної продукції. Сучасні тенденції формування здорового раціону харчування людини диктують необхідність створення нових харчових продуктів з підвищеною біологічною й фізіологічною цінністю, які є безпечними в харчуванні. Тому доцільним є запровадження інноваційних технологій раціональної переробки сільськогосподарської сировини і виробництва жирових продуктів функціонального призначення для харчування різних груп населення. Технології отримання продуктів харчування зі збалансованим жирно-кислотним й амінокислотним складом, розроблені на основі фундаментальної науки, належать до високотехнологічних процесів, реалізація яких потребує принципово нових форм і методів організації виробництва, застосування обладнання з програмним управлінням, комп'ютерних технологій і висококваліфікованого обслуговуючого персоналу. Проте, основними факторами, що стримують інноваційну діяльність підприємств ОЖГ, є нестача власних оборотних коштів, високі витрати на нововведення, недосконалість законодавства, недостатня фінансова підтримка з боку держави, високий економічний ризик тощо. Тому нагальною є потреба в розробці національної галузевої науково-технічної програми, яка передбачала б реалізацію таких заходів як вдосконалення діючих технологій і обладнання, розробка і впровадження нових методів виробництва, комплексна автоматизація виробничих процесів тощо.

Висновок. Проведене дослідження дає підстави стверджувати:

1. Зважаючи на те, що виробництво соняшникової олії в світі обмежується фактично трьома країнами (Аргентина, Україна, Росія), на неї буде зберігатися стабільний попит на зовнішніх ринках. А це значить, що Україні необхідно в повній мірі використовувати наявний потенціал з виробництва соняшникової олії.

2. Рослинні олії, зокрема соняшникова, є сировиною для виготовлення інших видів олійно-жирової продукції, а тому необхідно поступово скорочувати частку сирової нерафінованої олії в структурі експорту, натомість сприяти розширенню асортименту експортованої продукції ОЖГ з високим ступенем обробки.
3. Необхідно створити сприятливі умови для забезпечення виробників олійно-жирової продукції сільськогосподарською сировиною, при цьому максимально послабивши вплив всіх вищеназаних негативних факторів на галузь. І, передовсім розробити і застосувати прогресивні методики розвитку аграрного сектора, а саме, визначити стратегію розвитку виробництва олійних культур, а також вдосконалити законодавчу базу в напрямку митно-тарифного регулювання, оподаткування, а також якості продукції тощо.
4. Стратегічною метою економічних перетворень в олійно-жировій галузі України має стати інноваційний розвиток, який може бути реалізований тільки на основі структурної її перебудови та технологічного оновлення при широкому використанні перспективних технологій. Все це сприятиме забезпеченню стабільного експортного потенціалу вітчизняних олійно-жирових підприємств.

Література

1. Пластун О. І. Результати державного регулювання експорту олійних продуктів.// Економіка АПК. – 2004. - № 10. – с. 131 – 134.
2. <http://www.ukragroportal.com/>
3. Бойко С.М. Експортний потенціал насіння соняшнику та продуктів його переробки в Україні: Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук:08.02.03/ Національний аграрний університет. - К., 2005. – 24 с.
4. Вронских М. Долгосрочный прогноз развития рынка сырья для масложировой индустрии стран СНГ.// Сборник докладов «Масложировая промышленность - 2005». – 2005- с. 20 – 32.
5. Оверченко Б. Выращивание подсолнечника в климатических условиях Украины.//АгроПерспектива.–2005.-№2,
http://www.citynews.net.ua/8/1755_1.html

6. Капшук С. Пошук альтернативних джерел енергоносіїв у олійників// Агро перспектива. – 2006. - № 5. – с.23 - 25
7. Carl Bek-Nielsen Feeding The World Sustainably// Global Business Magazine. Oils and Fats. – 2004. – vol.1, issue 3. – p.7 -10
8. Олійно-жирова галузь України і Російської Федерації. Показники роботи за 1999 -2006 роки/ Український НДІ олій та жирів
9. Л. Страшинська Основні тенденції регіонального розвитку підприємств на ринку олії // Регіональна економіка. – 2005. - № 4, с. 79 – 85
10. Листопад В. Кон'юнктура українського ринка рослинних масел.// Сборник докладов «Масложировая промышленность - 2005». – 2005- с. 14 – 19.